

Asia: VN/1531/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään säädettäväksi alkoholin toimitusta koskevasta toimituspassista. Esitysluonnoksen 58 §:ssä esitetään säädettäväksi toimituspassin hankkimisesta ja eräiden oppilaitosten tehtävästä toimituspassikokeen järjestämisestä. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lisäksi alkoholilain muuttamista siten, että mahdollistettaisiin alkoholijuomien verkkokauppa ja toimitus sekä kotimaassa että EU-/ETA-alueelta tapahtuvan etämyynnin kautta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia markkinointisääntelyyn.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että alkoholilainsäädäntöä uudistettaessa kiinnitetään erityistä huomiota lasten ja nuorten terveyteen ja turvallisuuteen. On huomattava, että alkoholinkäytöllä on laaja-alaisia ja pitkäkestoisia haitallisia vaikutuksia alaikäisiin sekä heidän kasvuympäristöönsä.

Verkkokaupan ja kotiinkuljetuksen yleistymisen edellyttää tehokkaita ja uskottavia ikärajavaltontajärjestelmiä. Ikärajavaltontan järjestämisessä tulee

huomioida, että erityisesti alkoholituotteiden luovutuksen yhteydessä tulisi aina tehdä luotettava ja todellinen henkilöllisyyden ja iän tarkistus. Lakiin tulisi siltä osin sisällyttää vaade vahvasta tunnistautumisesta. Kuljetuspalveluita tarjoaville tahoille tulisi asettaa selkeä oikeudellinen vastuu alaikäisille luovuttamisen estämisestä. Valtontaviranomaisten resursseja ikärajavaltontan ja niin sanottujen koeostojen tekemiseen tulee kasvattaa, jotta valvonta on

vaikuttavaa myös etämyynnin ja toimitusten osalta.

Ulkomailta tapahtuvan etämyynnin mahdollistaminen lisää merkittävästi riskiä, että alaikäiset voivat kiertää kotimaisia ikärajavaalvontamekanismeja. Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, kuinka Suomen viranomaiset voivat tosiasiallisesti varmistaa ikärajavaalvonnan toteutumisen, kun myyjä on toisessa maassa. Tämä asettaa sekä valvonnan toteutettavuuden että lasten suojelun näkökulmasta merkittävän haasteen.

Opetushallitus korostaa, että lasten ja nuorten oikeus turvalliseen kasvuympäristöön tulee asettaa etusijalle lainsäädäntöä uudistettaessa. Esitysluonnoksen taloudellisia ja elinkeinopoliittisia tavoitteita ei tule toteuttaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin kustannuksella. Esitykseen tulisi sisällyttää täsmällisemmät arviot sen vaikutuksista alaikäisiin sekä konkreettiset toimet, joilla ikärajavaalvonta ja lasten suoja voidaan tosiasiallisesti turvata.

Esityksen mukaan suunnitteilla on toimituspassi, jonka tarkoituksena on varmistaa alkoholin toimittamisen lainmukaisuus ja vastuullisuus. Toimituspassin järjestäminen suunnitellaan vapautettavaksi niin, että kyseistä koetta voivat järjestää ammatilliset oppilaitokset tai ammattikorkeakoulut. Tältä osin tulisi Opetushallituksen näkemyksen mukaan huomioida, että kokeen järjestäjällä itsellään, tulee olla riittävä osaaminen alkoholilainsäädännöstä. Tämä on erityisesti huomioitava, jos koe toteutetaan vastaavalla tavalla kuin nykyinen anniskelupassi. Anniskelupassin toteutusta ohjaa Valvira, mutta oppilaitoksilla on melko suuri vapaus valita, miten koe toteutetaan käytännössä. Opetushallitus katsoo, että toimituspassissa tulisi olla anniskelupassia tiukempi ohjaus hygieniapassin tavoin.

Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, että tehtävät, joissa toimituspassia tarvitaan, eivät edellytä toisen asteen tutkintokoulutusta eivätkä näin ollen

kuulu ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen tai rahoituksen piiriin. Lähtökohtaisesti toimituspassia edeltävä koulutus ja kokeen vastaanottaminen olisivat liiketoimintaa koulutuksen järjestäjien taholta.

Korhonen Olli
Opetushallitus